

Міністерство освіти і науки України
Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова
Громадська організація «Європейська освіта і наука в Україні»
Саксонський центр дидактики вищої школи, Німеччина

Міжнародна науково-методична конференція

**НОВІ КОНЦЕПЦІЇ ВИКЛАДАННЯ
У СВІТЛІ ІННОВАЦІЙНИХ ДОСЯГНЕНЬ
ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ДИДАКТИКИ ВИЩОЇ
ШКОЛИ**

Тези наукових доповідей

Київ – 2017

НОВІ КОНЦЕПЦІЇ ВИКЛАДАННЯ У СВІТЛІ ІННОВАЦІЙНИХ ДОСЯГНЕНЬ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ДИДАКТИКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ:

Матеріали Міжнародної науково-методичної конференції 30 – 31 жовтня 2017 року/ Укл. С.М.Іваненко, О.В.Холоденко, К.М.Павицька, О.Г.Смольнікова – К.: НПУ імені М.П.Драгоманова, 2017 - 515 с.

До збірки увійшли матеріали доповідей, де висвітлюються питання формування професійної компетенції, особливостей новітніх підходів до системи організації навчального процесу в системі вищої школи, контролю рівня сформованості компетенції та концепції міжкультурної комунікації в сучасній освіті.

**Матеріали доповідей учасників конференції
подаються в авторській редакції**

ISBN 978-966-931-128-3

© Вид-во НПУ імені М.П. Драгоманова, 2017

РЕДАКЦІЙНА РАДА

В.П. Андрущенко - доктор філософських наук, професор, академік АПН України, ректор НПУ імені М.П.Драгоманова

В.П. Покась – доктор філософських наук, професор, декан факультету природничо-географічної освіти та екології НПУ імені М.П. Драгоманова

Г.В. Турчинова – кандидат педагогічних наук, доцент, завідувач кафедри іноземних мов факультету природничо-географічної освіти та екології НПУ імені М.П. Драгоманова

С.М. Іваненко – доктор філологічних наук, професор кафедри іноземних мов факультету природничо-географічної освіти та екології НПУ імені М.П. Драгоманова

О.В. Холоденко - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов факультету природничо-географічної освіти та екології НПУ імені М.П. Драгоманова

К.М. Павицька - кандидат педагогічних наук, доцент кафедри іноземних мов факультету природничо-географічної освіти та екології НПУ імені М.П. Драгоманова

О.Г. Смольнікова - кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри іноземних мов факультету природничо-географічної освіти та екології НПУ імені М.П. Драгоманова

2. Ціватий В. Дипломатія: майстерність слова, мистецтво дій, мовленнєва комунікація [Електронний ресурс] / В. Ціватий. – Режим доступу: <http://uaforeignaffairs.com/ua/ekspertna-dumka/view/article/diplomatija-maisternist-slova-mistectvo-dii-movlen/>
3. Шустрова Е. В. Использование комических креолизованных текстов в преподавании английского языка / Е.В. Шустрова. – Педагогическое образование в России. – 2016. – № 4. – С. 66 – 74.
4. Platonova I. Creolized texts as a form of modern educational discourse // Procedia Social and behavioral sciences. [Електронний ресурс] / I. Platonova, E. Tarasova, A. Golubinskaya. – Режим доступу: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042815060747>
5. Popular Culture and World Politics. Theories, Methods, Pedagogies. Edited by Federica Caso and Caitlin Hamilton. E-International Relations Publishing. – Bristol, UK. – 2015.
6. Valeriano B. Teaching Introduction to International Politics with Film // Journal of Political Science Education. [Електронний ресурс] / Brandon Valeriano. – Режим доступу: <http://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/15512169.2013.747840>

Яременко-Гасюк О.О.
НПУ ім. М.П. Драгоманова

ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЯК ОДИН З ШЛЯХІВ ПІДГОТОВКИ МОЛОДІ ДО ВІДКРИТОГО СУСПІЛЬСТВА

Зміни в політичній та економічній сферах, що відбуваються в Україні за останні роки, спричинили суттєві зрушення в освітній галузі. Розвиток національної системи освіти в Україні йде шляхом гуманізації й демократизації, про що свідчать зміст реформ, сутність державних документів, які визначають стан і перспективи освіти: Державна національна програма «Освіта» («Україна ХХІ століття»), Національна доктрина розвитку освіти в Україні у ХХІ столітті, Державний стандарт базової і повної середньої освіти, Державний стандарт вищої освіти, Концепція виховання дітей і молоді в національній системі освіти тощо. У документах визначаються принципи, що мають домінувати в ході структурно-змістових процесуальних перетворень: особистісна орієнтація навчання, соціокультурна спрямованість, комунікативно-діяльнісний підхід до навчання.

Загальновідомо, що мислення людини розвивається і формується в процесі власної активної пізнавальної діяльності і залежить від рівня пізнання, якого досягло суспільство та індивідуальних особливостей самої людини. Серед головних особливостей, саме зараз в період переходу постіндустріального суспільства в інформаційну фазу, виділяється критичність мислення, (як здатність людини не підпадати під вплив чужих думок та об'єктивно оцінювати позитивні та негативні аспекти явищ), адже у відкритому суспільстві, де майбутнє не можна чітко спрогнозувати, «а сьогодення має декілька потенціальних ліній розвитку, людина знаходиться в ситуації постійного вибору, пошуку оптимального рішення відповідно до швидкозмінних умов життя» [5, с.72].

Розглянувши проблему формування критичного мислення на науковому рівні, маємо зазначити, що на її дослідження мали великий вплив положення Л.Виготського про зону найближчого розвитку, ідеї розвивального навчання Д.Ельконіна та В.Давидова, ідеї конструктивізму (Ж.Піаже), метакогнітивного учіння (Е.Браун, І.Бек), особистісно зорієнтовані підходи та течії теорії й практики розвитку критичного мислення (Т.Ноель-Цигульська, Т. Олійник, Д.Халпер та ін.). Проблема критичного мислення є складною та варіативною у розв'язанні тому, що акумулює в собі наукові знання різних напрямів: філософських, педагогічних, психологічних.

Особливої актуальності ця проблема набуває стосовно системи освіти, що готує спеціалістів для майбутнього інформаційного суспільства, яке перебуває у постійних змінах

та розвитку. І саме інформатизація освіти є процесом, який здатний забезпечити освітню сферу методологією, практикою розробки та використанням сучасних нових інформаційних технологій, орієнтованих на реалізацію психолого-педагогічних цілей навчання та виховання [2, с.7]. І, оскільки найпотужнішим носієм інформації виступає саме всевітня мережа Інтернет, то найважливішим вбачається підготовка молоді до відкритого суспільства, здатної до формування думок та розумного вибору. А центральною категорією такої навчальної технології повинно бути формування критичного мислення, під яким розуміється процес розгляду ідей з багатьох поглядів згідно з їхніми змістовими зв'язками та порівняння з іншими ідеями.

Зрозуміло також, що вихідною точкою у формуванні критичного мислення є фактичні знання, тобто, щоб сформуванню своєї думки необхідно переосмислити велику кількість фактів, ідей, теорій тощо. У своїй пізнавальній діяльності студенти мають навчитися критично обмірковувати кожен новий факт. І цей процес є більш успішним із застосуванням можливостей інформаційного середовища, де вони мають можливість здійснювати дослідницький пошук.

Особливими характеристиками такої навчальної технології, яка поєднує позитивні можливості інформаційно-освітнього середовища з інноваційною методологією, що формує стійкий пізнавальний інтерес до дисципліни, що вивчається, має бути те, що студенти

- Вчать, виконуючи реальні завдання, активно діючи.
- Оперують та управляють різними джерелами інформації
- Мають можливість використовувати нетрадиційні форми навчання та комп'ютерну підтримку

- Вибирають і приймають різні рішення в контексті професійних ситуацій.
 - Вчать мислити критично й творчо, що створює позитивний мікроклімат навчання, який спонукає до подальших досягнень.

Тому в процесі навчання, завданням викладача є сприяння таким діям, в чому може допомогти навчальна діяльність за методом *ОПОРА+*:

- Орієнтувати студента (дати ясну структуру предмета, показуючи значення проблеми і підтримуючи інтерес);
- Презентувати матеріал (ввести нові знання в раніше засвоєний контекст);
- Обґрунтувати (навести приклади і дати необхідні пояснення як це «працює», спонукаючи до знаходження та вибору нової порції інформації),
- Розвинути (дати додатковий матеріал для закріплення і перевірки розуміння матеріалу, вдосконалення та (само)контролю засвоєння);
- Апробувати (підтвердити відповідність досягнутого знання необхідному рівню шляхом включення в реальну тренувальну ситуацію, творчо переробити).
- + Інформаційні технології як засіб навчання у сфері освіти (бази даних, гіпертекстове середовище, система мультимедіа, комп'ютерно-інформаційні засоби зв'язку, електронна пошта, навчальні та наукові відео конференції, мультимедійні презентації, інтерактивні підручники та курси тощо, все те, що можна поєднати терміном інформаційно-освітнє середовище)

Розвиток критичного мислення передбачає формування у студентів певних здібностей та умінь, які можна співвіднести з етапами авторської технології, тому й навчальний модуль повинен складатися з декількох блоків (етапів).

Співвідношення здібностей та умінь для розвитку критичного мислення з етапами авторської технології *ОПОРА+*

Здібності та уміння	Характеристика	Етапи Технології	Форми організації навчання у модулі
РОЗУМІННЯ	Здатність викласти ідеї своїми словами або іншим способом	ОРІЄНТУВАТИ – О Чому?	Організаційне заняття, на початку модуля чи на початку лекції

ЗНАННЯ	Здатність повторити щось суттєве в тій формі, в якій воно було викладене і почуте	ПРЕЗЕНТУВАТИ – П Що?	Лекція + Відео матеріали
ВИКОРИСТАННЯ	Вміння побачити можливість застосування певної ідеї до іншої ситуації	ОБГРУНТУВАТИ – О Як це працює?	Семінарське заняття + Доповіді/Реферати
АНАЛІЗ та СИНТЕЗ	Вміння знайти причини й наслідки та інші складові комплексної ідеї Вміння поєднати кілька ідей в одну нову або взяти ідею з одного середовища і переформувати її в іншу	РОЗВИНУТИ – Р Що ще?	Тестування + Індивідуальні завдання
ОЦІНКА	Вміння робити висновки щодо адекватності певної ідеї або джерела для пояснення явища або інших явищ	АПРОБУВАТИ – А Якби...?	Студентські Презентації + Творчий Переклад + Підготовка Вебінарів

Розглянемо прийоми та методи технології відповідно до етапів. На *першому етапі* пропонується використовувати наступні методи (стратегії):

- *попередня активація* – збудження інтересу цікавим фактом, інтерпретацією
- *фокусуючи запитання* – оголошення запитань, на які потрібно відповісти після вивчення матеріалу

На *другому етапі*:

- *мозкова атака* – складання списку того, що студентам вже відомо з теми
- *гроно* – класифікація відомих фактів за певною ознакою
- *знаю – хочу знати* – визначення відомих фактів та запитання на які потрібно відповісти

- *вільне письмо* – студенти пишуть все, що вони знають за цією темою

- *концептуальна карта* – пошук головних ідей, значень та окремих характеристик явищ, що вивчаються

На *третьому етапі*:

- *подвійні нотатки* – запис у лівій частині аркуша конспекту важливих фактів, у правій – пояснення та переклад, коментар
- *позначки* – у тексті лекції студенти мають позначити певними символами те, що підтверджує попередні знання, нову інформацію, те, що дивує тощо
- *розширена лекція* – виклад матеріалу з постійним заохоченням студентів ставити запитання

- *кероване вивчення* – читання за інструкцією

- *групи спільного навчання* – розробляють індивідуальне завдання виконання письмових завдань творчого характеру (доповідей, рефератів)
- аналіз професійних ситуацій, запропонованих викладачем

На *четвертому етапі*:

- спільна пізнавальна дискусія з кінцевим письмовим результатом
- письмове опитування чи тестування
- складання чи заповнення таблиць чи графіків
- відтворення опорного конспекту
- відтворення концептуальної карти лекції чи матеріалу
- взаємоопитування за допомогою карток

- оформлення письмового чи графічного звіту

На останньому, п'ятому, етапі:

- *дискусійна мережа* – добірка доказів «за» чи «проти»
- *останнє слово за мною* – на картці студент подає цитату, факт чи коментар, усі висловлюються з приводу неї, але останнє слово залишається за власником картки
- *навчання у співробітництві* – групове чи парне творче завдання
- *евристична бесіда* – аналіз професійних ситуацій за темою
- *есе – п'ятихвилинка* – стислий аналітичний виклад, що змушує студентів зібрати докупи свої думки й аргументи відносно теми, що розглядається
- *обмін проблемами* – метод кооперативного навчання, який вимагає пошуку важливого запитання з теми, що досліджується, та формулювання проблеми для розв'язання іншою групою
- *метод проектів* – планування цілеспрямованої діяльності у зв'язку з вирішенням навчальних завдань в реальних життєвих обставинах

У цілому, навчальне заняття за технологією розвитку критичного мислення має бути достатньо змістовно навантаженим і виходити на проблему сьогодення. Тому такі вчені як Ч.Темпл, Д.Стіл, К.Мередіт [6] пропонують формулювати кілька завдань навчального заняття у вигляді чіткого результату навчальної діяльності.

Оцінка діяльності за цією технологією здійснюється на підставі спостереження за перебігом роботи та аналізу зробленого продукту (нотаток, конспекту, концептуальних карт, доповідей, презентацій, карток, есе тощо), який може входити у, так зване, студентське портфоліо [1, с.134] (комплект інформаційних, дидактичних та методичних матеріалів, що стосується певної навчальної чи дослідницької теми, уроку, а також різних форм навчальної діяльності студентів та приклади їх робіт). Основними показниками позитивної роботи студентів є такі критерії як стійкий пізнавальний інтерес, сформована система знань та умінь, в тому числі, проблемно-пошукових та активна діяльність студентів протягом усього навчального курсу. Серед прийомів, що активізують студентів у процесі навчання можна порекомендувати наступні:

1. Прийоми формування стійких пізнавальних інтересів: використання в процесі викладання наочності, технічних засобів навчання; організація змагань, пізнавальних ігор; зв'язок матеріалу з життям та досвідом студентів.

2. Прийоми формування системи знань та умінь: виділення головного й суттєвого в навчальному матеріалі; виконання завдань із систематизації й узагальнення, встановлення причинно-наслідкових, внутрішніх і між предметних зв'язків; застосування знань у нових умовах.

3. Прийоми залучення студентів до активної діяльності: застосування різних форм «швидкого опитування», самостійна постановка студентами запитань, коментування відповідей інших студентів; поєднання індивідуальних, групових та фронтальних форм перевірки знань студентів, формування навичок само- і взаємоконтролю [5, с.254].

Отже, саме завдяки критичному мисленню традиційний процес пізнання набуває індивідуальності й стає осмисленим, неперервним і продуктивним, а застосування методу ОПОРА+ забезпечить активізацію діяльності мозку в цілому, сприяючи формуванню та розвитку мислення, адже до навчальних блоків включаються всі аспекти сприймання та обробки інформації:

- УЯВА (усвідомлення персонального значення того, що вивчається (Чому?))
- ТЕОРЕТИЧНЕ МИСЛЕННЯ (усвідомлення змісту і плану роботи (Що?))
- ПРАГМАТИЧНЕ МИСЛЕННЯ (розуміння механізму дії (Як це працює?))
- АНАЛІТИЧНЕ МИСЛЕННЯ (виокремлення специфічного та усвідомлення загального (Що ще?))
- ТВОРЧЕ МИСЛЕННЯ (виявлення власної індивідуальності (Якби...?))

ЛІТЕРАТУРА

1. Буйницька О.П. Інформаційні технології та технічні засоби навчання: навч.посіб. – К. 2012. – 240 с.
2. Морська Л.І. Інформаційні технології у навчанні іноземних мов [Текст]: навчальний посібник. – Тернопіль, 2008
3. Ноэль-Цигульская Т.Ф. О критическом мышлении. – Режим доступу:<http://lib.rin.ru/doc/s/196838p.html> - Заголовок з екрану.
4. Олійник Т.О. Технологія розвитку критичного мислення – Режим доступу: http://www.istc.biz/cons/file_100028.doc. - Заголовок з екрану.
5. Сисоєва С.О. Інтерактивні технології навчання дорослих: навчально-методичний посібник / Сисоєва С.О.; НАПН України, Ін-т педагогічної освіти і освіти дорослих. – К.: ВД «ЕКМО», 2011. – 320 с.
6. Стіл Д., Мередіт К., Темпл Ч. Методична структура навчального курсу «Критичне мислення»: Посібник. – Айова, 1998. – С.1
7. Халпер Д. Психология критического мышления. – Режим доступу: <http://academy.odoportal.ru/documents/akadem/bibl/education/supporting/2.1.html> - Заголовок з екрану.
<http://banya-expert.com/proekti-ban/banya-4-na-4-planirovka-vnutri.html>

Alina Andreea Dragoescu Urlica

Astrid- Simone Groszler

University of Agricultural Sciences and Veterinary Medicine “Michael I of Romania”

Timisoara, Romania

BUILDING EMOTIONAL AND SPIRITUAL INTELLIGENCE THROUGH FOREIGN LANGUAGE LEARNING

As cultural and intellectual paradigms are rapidly shifting, young learners of foreign languages are facing more demanding challenges in the 21st century. By means of teaching English as a foreign language, our aim is to help them enhance their abilities, especially Emotional intelligence (EQ) and Spiritual intelligence (SQ), which have a significant influence on the general quality of life and achievement of professional success in all fields. Humanities assist young students in acquiring skills, abilities and attitudes which are commonly required in order to adapt to a constantly changing environment. The level of personal achievement can be measured in relation to the capacity to adapt and make use of EQ in and especially outside the learning environment. Moreover, the world at large may be seen as a permanent lifelong “learning environment”.

KEYWORDS: Emotional Intelligence (EQ), Spiritual Intelligence (SQ), Language learning, EFL (English as a Foreign Language), communication.

A close examination of these concepts suggests that, while IQ is an important factor in academic performance, Emotional intelligence (EQ) is largely indispensable for success in life and Spiritual intelligence (SQ) is required to achieve a meaningful life. The impact of EQ plays a very important role in helping adolescents relate to peers, while SQ helps them connect to the grand scheme of things. Besides cognitive Intelligence (IQ), if levels of emotional and spiritual intelligence are high in adolescents, they will be able to deal positively with all the aspects of stress in learning environments and beyond. The Emotional Quotient and Spiritual Quotient promote a model based on empathy, interconnection, awareness, and the full development of the students' human potential. Several studies have connected EQ to language learning, correlating this type of intelligence with the humanities, especially languages, and language learning in general. While it has been deemed that enhancing levels of EQ would benefit students by optimizing their learning skills, this paper makes the conjecture that studying EFL helps students increase their EQ and general communication skills. This is due to the fact that LLSs (language learning strategies), group work, free expression, and other tools employed by teachers of English have a significant effect on developing communicative abilities, thereby improving students' cognitive skills in a holistic manner.